



(savivaldybė, mokykla)

_____ klasės (grupės) mokinio (-ės)

(vardas ir pavardė)

LIETUVIŲ KALBA (VALSTYBINĖ)

Skaitymo, kalbos vartojimo ir rašymo testai

Mokyklinio brandos egzamino užduoties
(pagrindinė sesija)

2009 m. gegužės 20 d.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

NURODYMAI

- Pasitikrinkite, ar egzamino užduoties sąsiuvinyje nėra tuščių lapų ar kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
- Rašykite **mėlynai rašančiu** parkeriu ar tušinuku aiškiai ir įskaitomai. Pieštuku ar neaiškiai parašyti atsakymai vertinami kaip neteisingi. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima.
- Atlikdami 1-ąją skaitymo testo užduotį, atsakymus rašykite po klausimu paliktose eilutėse. Į klausimus atsakykite tiksliai ir glaustai. Jūsų atsakymai turi tilpti paliktose eilutėse. Jei neprašoma cituoti ar pateikti pavyzdžių iš teksto, **atsakymus formuluokite savais žodžiais**. Bus vertinami tik tie 2-osios skaitymo testo užduoties atsakymai, kurie parašyti ATSAKYMŲ lentelėje.
- Atlikdami rašymo užduotį, naudokitės juodraščiu. Jam palikta vietos užduoties sąsiuvinyje. Juodraštis nebus vertinamas, todėl pasilikite pakankamai laiko savo darbui perrašyti į švarraštį. **Jeigu rašymo užduotis bus įvertinta 0 taškų, egzaminas bus neišlaikytas.**

Linkime sėkmės!

ĮVERTINIMAS TAŠKAIS

Skaitymo testas	Kalbos vartojimo testas	Rašymo testas	TAŠKŲ SUMA
25	25	50	100

Vertinimo komisijos pirmininkas _____
(parašas, vardas ir pavardė)

Vertintojai: (I) _____
(parašas, vardas ir pavardė)

(II) _____
(parašas, vardas ir pavardė)

I. SKAITYMO TESTAS

(Trukmė – 45 min.)

1 užduotis. Perskaitykite tekstą ir atsakykite į klausimus.

Skaitmenimis sunumeruotos pastraipos. (13 taškų)

Pastaba. Atsakymus į klausimus formuluokite savais žodžiais, aiškiai ir glaustai. Jei neprašoma pateikti pavyzdžių iš teksto, necituokite.

JI EGZISTUOJA, TOJI KNYGA...

1 Knygos mano gyvenime atsirado labai anksti – anksčiau, negu išmokau skaityti. Jau tada visais imanomais būdais mėgindavau sugerti į save tą knygoje slypinčią magiją, jėgą, kuri (tada tuo neabejojau) kur kas didesnė, svarbesnė, nei pasakojama istorija. Žinoma, nemokėjau to įvardyti žodžiais, bet jutau knygoje slypint kažkokią alchemiją*, įtariau, kad perskaitęs suprasiu kažką nepakartojama, tapsiu išmintingesnis, galingesnis nei kiti žmonės, žodžiu, tapsiu burtininkas. O jie – mačiau iliustracijose – savo galią saugo geležimi kaustytose ir voratinkliais apėjusiose knygoose. Vėliau, išmokęs skaityti, nesąmoningai kiekvienoje knygoje ieškojau tų alchemijos paslapčių. Žinojau (neabejoju ir dabar) esant knygų, kur surašyti atsakymai į visus, net nesuformuluotus klausimus, deginančius mane iš vidaus, neleidžiančius pasijusti laimingam, bet taip pat neleidžiančius ir bodėtis gyvenimu, tapti mechaniniu gyvuliu, kuriam viskas aišku ir paprasta.

2 Na, ir prasidėjo nesibaigiančios paieškos. Pamenu, būdamas pirmokas, nuėjau į biblioteką ir paprašiau, kad man duotų „Odisėją“. (Iš vyresnio brolio buvau apie ją girdėjęs ir maniau, kad tai ir yra mano ieškomoji.) Bibliotekininkė švelniai pasakė, kad esu per mažas, nieko nesuprasiu, ir nedavė šio veikalo. Nuliūdau, bet nenusivyliau – mano įtarimai tik sustiprėjo: „Jeigu nuo manęs slepia, neduoda – žinoma, kad tai yra ta knyga.“ Pasižadėjau po kelerių metų būtinai ją perskaityti. O iki to laiko alchemijos ieškodavau kitur. Perskaičiau begalę knygų. Dauguma knygų patikdavo, bet užverčiant paskutinį puslapį dilgtelėdavo ir neišsipildymo jausmas: „Įdomu, bet ne tai.“ Susirasti patarėjų negalėjau, mat nežinojau, kaip paklausti, ko ieškau.

3 Pasakysiu tik tiek, kad po kelerių metų bibliotekoje vėl pareikalavau „Odisėjos“ ir ją gavau. Perskaitęs nusivyliau. Ne, ne knyga. Savimi. Suvokiau – nepakanka pažinti raides, kad mokėtum skaityti. Supratau, kad ten parašyta daugiau, nei pajėgiu suvokti. Stebino, magiškai ir išdidžiai skambėjo terminas – hegzametras. Pasiknaisiojęs po teorinę literatūrą, sužinojau, kad esama eilėdaros sistemų, pėdų, metrų, rimavimo tipų... Žodžiu, „Odisėja“ atvedė mane į Universitetą – Filologijos fakultetą. Studijų metais dar kartą skaičiau „Odisėją“, profesorių padedamas, ir didžiavausi, dabar jau galėdamas išvelgti dalykus, kurių anksčiau nė neįtariau esant. Bet tai buvo ne ta knyga.

4 Prisipažinęs, kad iki šiol neradau tos paslaptingosios alchemijos knygos, nieko nenustebinsiu. Gal labiau turėtų stebinti tai, kad jos vis dar ieškau ir tikiu, kad rasiu. Tai mane verčia ne tik godžiai skaityti, bet ir rašyti. Tai būtų vienas iš atsakymų – kaip veikiamas knygų tapau toks, koks esu: tokį mane sukūrė tos įsivaizduojamos knygos paieškos ir visos perskaitytos knygos. Bet šis atsakymas būtų netikslus. Derėtų kalbėti apie konkrečias knygas, formavusias mano filosofiją, pasaulėjautą, charakterį... Bet būsiu sąžiningas – mane formavo nei labai mokslingos, nei labai dvasingos, nei labai gilios knygos. Pažvelgęs į savo vidų, ryškiausiai matau atsispaudusį mažo dakotų indėniuko Harkos, vėliau tapusio didžiuoju vadu, pėdsaką. Sutinku, žmogus, kurį suformavo vaikiškos knygos, gali kelti šypsena, atrodyti sekus ir neišprusęs, bet atsakiau nuoširdžiai. Manyje paliko pėdsaką ir daug rimtesnės, protingesnės, solidesnės knygos, bet perskaityti brandesniame amžiuje kūriniai jau neturėjo tokios išskirtinės galios, nesugebėjau jų priimti taip stipriai, jautriai, besąlygiškai.

5 Tuo ir žavi vaikystė – tada mes imliausi. Laikas, vadinamoji branda, naikina net ir tai, kas anuomet buvo taip tikra, kad beveik paliečiama ranka. Kiek mumyse likę vaiko, tiek ir esame gražūs.

Pagal Rimvydą Stankevičių

* *alchemija – čia: stebuklas*

Klausimai ir atsakymai

1. Apie kieno skaitymo patirtį kalbama 1-oje pastraipoje?

(1 taškas)

2. Įvardykite **du** dalykus, kurie skatino autorių domėtis knyga. (1 pastraipa)

(2 taškai)

3. Kodėl ypatingosios knygos autorius ieškojo vienas pats? (2 pastraipa)

(1 taškas)

4. Įvardykite **du** prieštarigus jausmus, kurie lydėjo ypatingosios knygos paieškas. (2 pastraipa)

(2 taškai)

5. Kuriuos **du** dalykus suprato autorius, pirmą kartą perskaitęs „Odisėją“? (3 pastraipa)

(2 taškai)

6. Kurie **du** dalykai padarė didžiausią įtaką autoriaus asmenybei? (4 pastraipa)

(2 taškai)

7. Paaiškinkite, kuo skiriasi suaugusiojo ir vaiko santykis su knyga. (4–5 pastraipos)

(2 taškai)

8. Savais žodžiais suformuluokite pagrindinę teksto mintį.

(1 taškas)

Čia rašo
vertintojai

I II III

Taškų suma (maks. 13)			
-----------------------	--	--	--

2 užduotis. *Skaitydami tekstą raskite, kur turėtų būti iš teksto išimti sakiniai A–O. Vienas sakinytis yra ne iš šio teksto. Atsakymus rašykite kitame puslapyje pateiktoje ATSAKYMŲ lentelėje. O atvejis – pavyzdys. (12 taškų)*

PRASIDEDA ATOSTOGOS

Albertas nubunda anksti. Ko nenubusti anksčiau, kai jau atostogos, kai anksti keltis nebūtina, o už langų linksmos saulėtekio obelys. (0) ... A ... Smagumėlis. Šiandien Albertas rengiasi važiuoti pas dėdę Mykolą ir svečiuosis ten gal visą savaitę. Pas dėdę jis ir viešės, ir skaitys, ir pieš (į portfelį jau įsidėtas ir gero popieriaus bloknatas, ir akvarelės). (1) O tas „kitur“ tai bent dabar ar tik ne geriausia pas dėdę Mykolą ir senelę Marijoną. Senelė juk niekaip negali juo atsidžiaugti. (2) Labai jai patinka, kad Albertas toks aukštas: „Didumas gi tavo!.. Matai, mūsų giminėj visi tokie – aukšti ir nepilvoti. Kas iš tų drūtųjų, liesi daug sveikesni, tai kas, kad taip neatrodo.“ Kai senelė taip kalba, Albertui kiek nesmagu – kad jis šakaliukas, tai teisybė, bet kad būtų aukštas... (3) Bet senelė jo per dantį netraukia, paprasčiausiai – jai taip atrodo.

Tai paskutinės jo moksleiviškos atostogos. Kas bus štai tokiu metu kitais metais, sunku pasakyti. (4) Labai jau kiti. Viskas būtų gerai, bet štai – jo Aldutė jau išvažiuoja. Žinoma, kitaip ir negali būti. (5) O Albertui dar liko vieneri moksleiviški metai. Ach, reikėjo jam prisiraizgyti savo širdį prie kurios nors savo, o ne vyresnės klasės mergaitės. Kas to nežino, bet tokių dalykų nei pats numatysi, nei už tave kas kitas. Draugystės bei meilės reikaluose tvarkytojų nėra. (6) Gera Aldutei – kur bebandytų stoti, visur įstos. Padėkos raštai, mokytojų padėkos tėvams už stropią, gerą, draugišką ir t. t. dukterį nebetelpa stalčiuje. O Albertas? (7) Tačiau tai atsitiks tik kitą tokią pat šiltą, mielą ir žalią vasarą. O kas, jei viskas taip ir pasiliks tik praeity ir atminty? O ir atsisveikino su juo Aldutė gana keistai. Tikrai taip savotiškai. Kai tik jis pabus kiek pas dėdę, tuoj dviračiu lėks pas ją į Ažuolpamūšį. (8)

Albertas stengiasi kiekiau pripūsti dviračio padangas. Per kiemą nuo namų ateina tėvas.

– Albertai, ei Albertai, – pašaukia jis sūnų. – Žiūrėk, Kazimieras buvo atėjęs. (9) Remontuos mokyklą, o jo brigados vyriukai dar nebaigę karvidės priestato. Tai ieško talkininkų, na tokių panešiot, pamaišyt, pagramdyt... Griauziukas jau sutiko. (10)

Matydamas, kad Albertas naujienos su džiaugsmu priimti nepuola, tuoj tęsė:

– Aš nieko nesakau, kaip tu nori. Paskutinės tau šitokios atostogėlės. (11)

Tai aišku, kad ne už dyką. Be abejo, galima pasakyti: „Kad gal jau ne, koks iš manęs statybininkas. Kitaip esu suplanavęs atostogas, tu gi žinai.“ Tačiau kaip imsi ir pasakysi? (12) Kaip tik gera proga dabar pasitaikė – užsidirbčiau ir turėčiau.

Pagal Henriką Čigriejų

SAKINIAI

- A** *Diena vėl bus giedra ir kaitri.*
- B** Bet užsidirbtum, ten ne už dyką.
- C** Svarbiausia dabar kur nors išvažiuoti, pabūti kur nors kitur.
- D** O jei ir yra, tai jie kartais būna dideli pašaipūnai.
- E** Jis ieško pagalbininkų.
- F** Norėtų jis išlėkti paskui Aldutę, labai norėtų.
- G** Gal ir tu?
- H** Kitais metais bus kiti popieriai.
- J** Ir fotoaparato, ir laikrodžio tai norisi.
- K** Negalėjo, kol jis buvo dar visiškai mažas, negali dar ir iki šiol.
- L** Juk šiomet ji baigė mokyklą.
- M** Bet gal geriau pirma važiuoti į Ažuolpamūšį nei pas dėdę?
- N** Ne, Albertas dar gerai, kad būtų bent vidutinio ūgio pavadintas.
- O** O tėvui ką pasakyti?

ATSAKYMAI

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Čia rašo vertintojai			
													I	II	III		
A																	

Taškų suma (maks. 12)

Skaitymo testo taškų suma (maks. 25)

II. KALBOS VARTOJIMO TESTAS

(Trukmė – 45 min.)

1 užduotis. Kairėje pateiktus žodžius ar žodžių junginius parašykite nurodytu skaičiumi ir reikiamu linksniu. 0 atvejis – pavyzdys. (10 taškų)

		Čia rašo vertintojai		
		I	II	III
	Tyla			
(0) šilai	Atostogaudamas Dzūkijoje visada nakvoju pas kaimo žmones. Taip maniau padaryti ir šį kartą, tačiau žvejojamas net nepajutau, kaip iš (0) <u>šilų</u> atslinko vakaro tyla ir nusidriekė paupio			
(1) pievos	(1) _____ . Tokių tylų vakarą toli girdėti. Štai iš laukų nugirgždėjo vežimas, kupinas			
(2) bulvės	(2) _____ . Linksmai suprunkštė arklys, įsukdamas į kiemą. Kažkur toli, matyt, kaimo			
(3) pakraštys	(3) _____ , sugageno uždaromos žąsys. Netrukus (4) _____			
(4) jos	atsiliepė vėlyvos šeimininkės melžiama karvė.			
(5) kaimas	Dairausi (5) _____ . Toli jis turbūt, bent jau man atrodo labai			
(6) nutolęs	(6) _____ . O kam man tas kaimas? Miegosiu čia pat, ant Merkio kranto. Tik dar pasidžiaugsiu (7–8) _____			
(7–8) žvaigždėtas dangus	_____, visas pasinersiu į tylios ankstyvo rudens nakties (9–10) _____			
(9–10) paslaptingosios gelmės	_____ .			

Taškų suma (maks. 10)			
-----------------------	--	--	--

Būtasį dažniniis laikas

(17) šaukti	– Mama, jau žydi purienos! – (17) _____ aš, parbėgęs į namus, ir skubiai (18) _____ šlapius batus.
(18) autis	

Čia rašo vertintojai

I II III

Būsimasis laikas

(19) paliesti	Tu (19) _____ piešinį ranka ir tavo pirštai	—	—	—
(20) pajusti	(20) _____, kad jo paviršius šiurkštus. ***			
(21) perkelti	Vieną spektaklio veiksmą režisierius (21) _____ į lauką. ***	—	—	—
(22) grįžti	Kai jie (22) _____ iš kelionės ir pasakos savo nuotykius, mes visi smagiai (23) _____. ***	—	—	—
(23) juoktis				
(24) atnešti	Tuoį aš (24) _____ dar duonos ir sviesto.	—	—	—

Liepiamoji ar tariamoji nuosaka

(25) pasikliauti	Praėjusio amžiaus pradžioje gyvenę žmonės mums atrodo naivūs, jei (25) _____ senomis kino kronikomis. Deja, klystame. Tų žmonių mintys ir jausmai buvo ne menkesni už mūsų ir mums (26) _____ to nepamiršti. Mes (27) _____ aklai pasitikėti nebyliuoku kinu. ***	—	—	—
(26) vertėti				
(27) neturėti	Kristiną aš (28) _____ vienu sakiniu. ***	—	—	—
(28) apibūdinti				
(29) nesidrovėti	Teta ragina mus paragauti sūrio: „Jūs tik (29) _____, mūsų kaimynė tuos sūrius slegia.	—	—	—
(30) vaišintis	Visi juos giria. Jūs (30) _____.“	—	—	—

Taškų suma (maks. 30)

3 užduotis. Pasirinkite vieną iš trijų po tekstu pateiktų neasmenuojamųjų veiksmažodžio formų ir įrašykite į tekstą. 0 atvejis – pavyzdys. (10 taškų)

Sodybai anuomet (0) buve ne mažiau kaip šimtas metų, jeigu spręstume iš medžių, kurių ten augo tokia gausybė, jog visus trobesius kiaurus metus gaubė vienas didelis šešėlis (1) _____ miško pavėsis. Tikrai seni čia augo (2) _____ klevai, beržai, kaštonai ir kone metro storumo maumedžiai, kurių mažyčiais kankorėžiukais buvo (3) _____ visa žemė ir stogai.

Žmogus, pirmasis (4) _____ toje vietoje, turėjo labai mylėti medžius, jei jų tiek prisodino, (5) _____ lietuviškam papročiu didžiausius plotus skirti daržams. Tačiau pats žmogus dar nesulaukė dienos, kada (6) _____ anksti rytą jis galėtų klausytis, kaip maumedžių kankorėžiukai, (7) _____ iš aukštybės, barbena į stogą ir langų stiklus.

Daug žmonių kartų tikriausiai suspėjo nugyventi joms (8) _____ laiką, kol pagaliau gimė ir išaugo moteris, kuriai teko laimė klausytis maumedžio sėklų kritimo. Kas rytą, ypač (9) _____, kai girdi dar ir daugybės varnų kranksėjimą ir kai rytai (10) _____ ir šilti.

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

Pagal Saulių Tomą Kondrotą

- (0) buve / buvusiai / būnant
- (1) nelygindama / nelyginant / nelyginta
- (2) išsišakosiantys / išsišakoję / išsišakodami
- (3) nubarstanti / nubarstant / nubarstyta
- (4) įsikūręs / įsikūrus / įsikurdavęs
- (5) nusikalstamas / nusikalsdamas / nusikalsiant
- (6) nubudęs / nubudus / nubundant
- (7) krisdami / krentant / kritus
- (8) skyrusį / skyrę / skirtą
- (9) rudenėdamas / rudenėjant / rudenėjanti
- (10) apsiniaukę / apsiniaukdami / apsiniaukus

Taškų suma (maks. 10)			
-----------------------	--	--	--

Pirminių kalbos vartojimo testo taškų suma (maks. 50)			
---	--	--	--

Galutinė kalbos vartojimo testo taškų suma (50:2=25)			
--	--	--	--

III. RAŠYMO TESTAS (Trukmė – 90 min.)

Užduotis. Pasirinkite vieną iš dviejų (A arba B) klausimų ir parašykite 200–250 žodžių straipsnį į jaunimo žurnalą. (50 taškų)

A Ką reiškia mokytis visą gyvenimą?

B Knyga gali tapti geriausiu draugu?

Straipsnyje:

- pristatykite du skirtingus požiūrius į svarstomą problemą;
- išdėstykite savo požiūrį ir jį pagrįskite;
- grįsdami savo mintis, remkitės ne vien asmenine patirtimi, bet ir pateikite pavyzdžių iš visuomenės gyvenimo, literatūros, meno kūrinių ar kt.

Pastabos:

1. *Straipsnio pasirašyti nereikia.*
2. *Perrašę straipsnį į švarraštį, suskaičiuokite žodžius ir paraštėje pažymėkite 200 žodžių ribą. Jei parašėte mažiau, taip pat nepamirškite nurodyti žodžių skaičiaus.*
3. *Nelinuotos juodraščio eilutės skirtos rašiniui planuoti.*

Juodraštis

RAŠYMO TESTO VERTINIMAS

Kriterijus	Maks. taškų skaičius	VERTINTOJŲ SKIRTI TAŠKAI		
		I	II	III
TURINYS	5			
STRUKTŪRA	5			
STILIUS IR ŽODYNAS	5			
GRAMATIKA	5			
RAŠYBA IR SKYRYBA	5			
Taškai	25			
Taškų suma	25 x 2=50			
Taškai, atimami už nepakankamą žodžių skaičių	-1/-2/-3/-4/-5			
GALUTINĖ TAŠKŲ SUMA	50			

